Knivsta kommun

Upphandlingspolicy och

Riktlinjer för upphandling i Knivsta kommun

Antagen av Kommunfullmäktige
2010-04-29, § 56

Knivsta kommun

2010-03-09

Upphandlingspolicy för Knivsta kommun

1. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att Lagen om offentlig upphandling (LOU) och Lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF) samt antagna regler efterlevs. Respektive nämnd ansvarar för verksamhetsspecifika upphandlingar.

2. All upphandling skall göras enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU), Lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF) samt övriga lagar och regler som är tillämpliga vid offentlig upphandling.

3. Upphandling skall ske enligt kommunala program och riktlinjer.

4. Upphandling ska ske i enlighet med ILOs (FNs internationella arbetsorganisation) konventioner.

5. Upphandling skall svara mot verksamhetens behov och avse produkter (varor och tjänster) med rätt funktion, rätt kvalitet och med hög säkerhet till lägsta möjliga pris.

6. Upphandling skall präglas av totalkostnadstänkande där samtliga kostnader beaktas som är förenliga med köpet, användandet och avyttrandet av produkten.

7. Vid upphandlingar skall effekter av volymfördelar vägas mot de effekter som en alltför stor upphandling kan ha på mindre företags möjligheter att lägga anbud.

8. Upphandlingen ska ställa höga krav på miljö- och etikhänsyn.

9. Vid upphandling skall ställas miljökrav i den mån de kan bidra till att uppfylla de nationella, regionala och lokala miljömål, som angetts i miljöprogrammet och medverka i de handlingsplaner, som antas utifrån miljöprogrammet.

Knivsta kommun

2010-03-09

Riktlinjer för upphandling i Knivsta kommun

(Fastställda av Kommunfullmäktige 2010-04-29, § 56)

1. Syfte

Dessa riktlinjer utgör komplement till upphandlingspolicy för Knivsta kommun antagen av kommunfullmäktige (2010-04-29, § 56).

2. Omfattning

Dessa riktlinjer gäller all upphandling och alla inköp av varor och tjänster samt entreprenader i Knivsta kommun, inklusive de kommunala bolagen, efter det att de antagit den.

3. Styrande dokument och regelverk

Det övergripande regelverket för offentlig upphandling är Lagen(2007:1091) om offentlig upphandling (LOU), lagen ((2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF) samt Lagen (2008:962) om valfrihetssystem vad gäller vissa tjänster inom hälsovård och socialtjänst. I dessa lagar fastställs vissa grundläggande principer enligt följande:

Principen om icke diskriminering
Det är förbjudet att direkt eller indirekt diskriminera leverantörer på grund av nationallitet eller geografiskt läge.

Principen om likabehandling
Alla leverantörer ska behandlas lika. Exempelvis ska alla få samma information vid samma tillfälle.

Principen om transparens
Upphandlingen ska kännetecknas av förutsägbarhet och öppenhet. Förfrågningsunderlaget ska vara klart och tydligt samt innehålla krav på det som ska upphandlas.

Principen om proportionalitet
Kvalifikationskraven och kravspecifikationen måste ha ett naturligt samband med och stå i rimlig proportion till det som ska upphandlas.

Principen om ömsesidigt erkännande
Intyg och certifikat som utfärdats av behörig myndighet i något medlemsland måste godkännas i de övriga medlemsländerna.

Utöver LOU/LUF finns ett flertal lagar och förordningar som ska beaktas vid upphandling, t.ex. avtalslagen och sekretesslagen.

4. Upphandlingsorganisation

För att hålla nere de administrativa kostnaderna för inköp och upphandling och samtidigt uppnå volymfördelar har Knivsta kommun tecknat ett samverkansavtal med Uppsala kommun. Samverkansavtalet ger Knivsta kommun rätt att ansluta till ramavtal som Uppsala kommun tecknar. Med stöd

av samverkansavtalet kan Knivsta kommun också köpa specifika upphandlingstjänster av Uppsala kommuns centrala upphandlingsfunktion.

Kommunens upphandlingssamordnare samordnar kontakterna med Uppsala kommuns centrala upphandlingsfunktion.

De kommunala fastighetsbolagen är anslutna till Husbyggnadsvaror HBV Förening och kan avropa varor med stöd av HBV:s ramavtal. HBV är ISO 14001:2004-certifierad och har en miljöpolicy där HBV som inköpsförening ska verka för att miljöpåverkan från egen och medlemmars verksamhet begränsas.

Härutöver kan i förvaltningen och bolag finnas kompetens att göra egna verksamhetsspecifika upphandlingar.

5. Samordnad upphandling

Samordnad upphandling är av strategisk betydelse för kommunen för att uppnå bästa möjliga affärsvillkor samt att aktivt påverka kvalitet och miljö. Där så bedöms fördelaktigt ska upphandlingar samordnas med Uppsala kommun eller annan extern upphandlande enhet, t.ex. Landstinget eller Kommentus.

På motsvarande sätt ska upphandling i egen regi samordnas internt när det är fördelaktigt.

6. Ramavtal och köptrohet

Inköp (avrop) ska ske i enlighet med tecknade ramavtal. Avvikelser från ramavtal får endast ske undantagsvis och då efter godkännande av ekonomichefen/VD.

Gällande ramavtal ska finnas lätt tillgängliga på kommunens interna hemsida.

7. Samverkan mellan upphandlings- och verksamhetskompetens

Genom aktivt deltagande av de verksamheter som har den mest lämpliga kompetensen skapas förutsättningar för att nå så bra avtal som möjligt.

8. Affärsmässighet

Upphandling ska utföras affärsmässigt och med utgångspunkt i grundprinciperna om likabehandling, icke-diskriminering, transparens och öppenhet, proportionalitet och ömsesidigt erkännande enligt ovan.

Upphandlande enhet ska vid kvalificering av leverantörer genomföra en seriositetsprövning av dessa. Det åligger också den upphandlande enheten att under hela avtalsperioden kontrollera att de leverantörer som kommunen har avtal med lever upp till avtalade åtaganden avseende exempelvis betalning av skatt och sociala avgifter. Avtal med leverantörer som inte uppfyller sina skyldigheter i detta avseende skall om det är rättsligt möjligt hävas.

I kommunens upphandlingar där totalkostnadsberäkningar kan göras, ska kommunen eftersträva att metoden används, i syfte att täcka in kostnader för inköp, drift och underhåll samt avveckling.

9. Affärsmässiga och strategiska överväganden

Kommunen ska sträva efter att uppfattas som en bra och attraktiv kund för leverantörer i syfte att på lång sikt upprätthålla en god konkurrens och erhålla goda affärsvillkor i sina upphandlingar.

Inför en upphandling bör en upphandlande enhet göra en analys av behov, leverantörsmarknad och produkter som omfattar följande områden:

- Är objektupphandling eller ramavtalsupphandling mest lämplig?
- Vilken längd på avtalstiden är mest lämplig?
- Hur bör eller bör inte upphandlingen delas upp för att motsvara den upphandlande enhetens behov samt de aktuella marknadernas utbud (så kallad paketering)?
- Vilken upphandlingsform ska tillämpas?
- Vilken ersättningsmodell och övriga kommersiella villkor ska gälla?
- Vilken lagstiftning som omgärdar upphandlingsobjektet bör särskilt beaktas?

Vid samordnad upphandling kan föreligga risk att avtalsområdena blir så omfattande att det stänger ute delar av leverantörsmarknaden. Konsekvensen kan bli långsiktigt försämrad konkurrenssituation. Om sådan risk bedöms föreligga bör avtalspaketering eller annan uppdelning av kontrakten göras för att möjliggöra att små och medelstora aktörer kan konkurrera även vid större upphandlingar.

10. Miljöanpassad upphandling

Miljöaspekter (under en varas produktion, användning och avveckling) ska beaktas vid alla upphandlingar för Knivsta kommuns räkning. De miljökrav som ställs ska vila på vetenskaplig grund, vara relevanta för den aktuella upphandlingen och syfta till att uppnå målen i kommunens miljöprogram.

Behovsanalysen, som ska göras innan upphandlingen påbörjas, ska förutom den ekonomiska bedömningen även omfatta en miljökonsekvensbedömning.

Miljöstyrningsrådets kriterier för offentlig upphandling, eller likvärdigt, bör användas som stöd vid upphandlingsarbetet.

Miljökriterierna formuleras som tekniska basspecifikationer som alla anbud måste leva upp till. Vissa kriterier kan också formuleras som miljörelaterade tilldelningskriterier, för att främja bättre miljöresultat utan att föreskriva något, och på så sätt utan att på förhand stänga marknaden för produkter eller tjänster som inte når upp till den eftersträvade prestandanivån. Tilldelningskriterier med tillräcklig viktning kan vara en kraftfull signal till marknaden.

Försiktighetsprincipen, enligt 2 kap. 3 § miljöbalken, ska tillämpas vid alla former av upphandling. Det innebär att varor eller tjänster som av vetenskapligt belagda skäl kan misstänkas utgöra en hälso- och/eller miljörisk ska undvikas.

Utbytesprincipen, enligt 2 kap. 6 § miljöbalken, ska tillämpas vid alla former av upphandling. Det innebär att miljöfarliga produkter ska bytas ut mot mindre farliga om det finns likvärdiga alternativ.

Kommunen ska kunna ställa höga krav som om de inte uppfylls diskvalificerar leverantören. Kommunen ska också själv i underlaget till upphandlingen bestämma bedömningskriteriernas betygsvärde.

11 Sociala och etiska krav

Inför all upphandling ska göras en bedömning om det är nödvändigt att precisera sociala och etiska krav. Särskild uppmärksamhet krävs när det gäller importerade varor där produktionen inte lyder under svensk lagstiftning eller inhemska produkter som bygger på råvaror producerats på sätt, som inte är tillåtet enligt svensk lag. Upphandlingen av livsmedel är särskilt känslig. Krav skall exempelvis ställas på:

- Att leverantören ska kunna styrka att produktionsförhållandena är förenliga med ILOs konventioner
- Att livsmedel är i möjligaste mån GMO-fria
- Att animaliska livsmedel kommer från en djurhållning som motsvarar de krav som ställs i svensk djurskyddslag och Jordbruksverkets tillämpningsföreskrifter. Se även kap 14 Exempel

Sociala och etiska krav medför som regel en prisökning. Om priset ökar med mer än 15procent skall man överväga att ersätta den efterfrågade varan eller tjänsten med något annat.

12 Uppföljning av ställda krav

När krav ställs i upphandling ska det ske på sådant sätt att gällande upphandlingslagstiftning följs. Det betyder också att det måste ske en uppföljning/kontroll av att ställda krav efterlevs.

13 Beloppsgränser vid direktupphandlingar

Om inte särskilda skäl finns, får vid köp av varor och tjänster, direktupphandling användas endast då det beräknade värdet understiger det värde som anges i Näringsdepartementets rapport angående ändringar i LOU och LUF (ds 2009:30, 15% av tröskelvärdet, 2010: 286 000 kr i LOU och 573 000 kr i LUF). Lagändringarna är avsedda att träda i kraft den 1 juni 2010. Om inte lagändringen träder i kraft är beloppsgränsen för Knivsta kommun 6 prisbasbelopp (2010: 42 400 kr x 6 = 254 400 kr). Motiv för direktupphandling, tillvägagångssätt och beslut skall alltid dokumenteras.

I upphandlingssituationer där värdet av upphandlingen överstiger 1 prisbasbelopp skall verksamheten undersöka om samverkan med andra verksamheter är möjlig. Kommunsamordnad upphandling i samverkan med inköpssamordnare skall ske där sådan är fördelaktig för kommunen. Samordning bör också ske med andra huvudmän där så är fördelaktigt. Det gäller både inom och utom kommunen.

14 Exempel

Upphandlingar i Knivsta kommun ska ställa höga krav på hänsyn till etik och miljö, exempelvis höga krav på djurhållning. Detta kapitel ska ses som ett exempel på kommunens ambitionsnivå. Exemplen som följer är dels från livsmedelsområdet, dels från energiområdet och belyser upphandlingspolicyns intentioner. Vid upphandlingar ska dessa exempel kunna ”översättas” till liknande ambitionsnivå även för andra varor och tjänster.

Kommunen menar att djurens välbefinnande är mycket viktigt. Djurhållning ska motsvara de krav som ställs i svensk djurskyddslag och Jordbruksverkets

tillämpningsföreskrifter, det vill säga att djuren skall ha möjlighet till naturligt beteende, vilket innebär tillräckliga utrymmen, utevistelse för nötkreatur sommartid, att svin inte får fixeras och har ströhalm, att värphöns har tillgång till sandbad och sittpinnar. Vidare får inte djur stympas genom kupering av svansar eller trimning av näbbar. Vid upphandling av livsmedel ska kommunen också kräva att bedövning av djuren genomförs före slakten. Kommunen säger inget om var slakten genomförs, bara hur den ska genomföras.

Kommunen ska också ställa höga krav i miljö- och energihänseende. Bland annat måste upphandlingarna överensstämma med kommunens energistrategi. Exempel från denna är att kommunen ska ställa krav på bra miljöteknik och förnybara bränslen vid upphandling av arbetsmaskiner samt entreprenadarbeten. Kommunen ska också ställa höga krav på energiprestanda och kretsloppslösningar då kommunen själv bygger nya hus, vid markavtal och vid försäljning av kommunens mark.

Tillämpning av lag (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU) och lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänst (LUF)

1 Specifika tillämpningsföreskrifter

Upphandlingar ska i normalfallet samordnas av upphandlingssamordnaren.

Vad gäller entreprenadupphandlingar kan dessa upphandlas av tekniska enheten och kommunens bolag. Entreprenader i LOU avser endast byggentreprenader, dvs. bygg- och anläggningsarbeten.

Driftsentreprenader inom övriga områden ska handläggas enligt LOU:s regler om köp av tjänster.

2 Allmänna tillämpningsföreskrifter

2.1 Tröskelvärde

Tröskelvärdet styr vilka regler som är tillämpliga vid respektive upphandling. Värdet på upphandlingen får inte delas upp och beräkningsmetod inte väljas i syfte att underskrida tröskelvärdet. Upprepade upphandlingar av samma kategori varor och tjänster under ett budgetår ska sammanräknas vid tröskelvärdesberäkning. Vid längre avtalstid ska värdet under den totala avtalstiden tröskelvärdesberäknas.

Tröskelvärdena är fastställda per den 1 januari 2010 till (beloppen ändras fortlöpande enligt kommissionens beslut).

Varor och tjänster
193 000 EURO/1 919 771 SEK

Byggentreprenörer
4 845 000 Euro/48 193 215 SEK

2.2 Viktning av utvärderingskriterier

Om kontrakt ska tilldelas efter principen ekonomiskt mest fördelaktigt, ska myndigheten ange i annonsen och förfrågningsunderlaget hur de olika kriterierna kommer att viktas inbördes vid bedömning av anbud.

2.3 Annonsering

Annonsering ska ske i enlighet med LOU vid samtliga upphandlingsformer med undantag av direktupphandling och specialfall vid förenklad och förhandlad upphandling.

2.4 Tider

Anbudstider ska minst följa de i lagen angivna minimitiderna. För att ta tillvara konkurrensen ska hänsyn tas till hur komplexa upphandlingarna är och hur lång tid som behövs för att utarbeta anbuden.

2.5 Dokumentation

All dokumentation ska vara skriftlig med undantag av direktupphandling där förfrågan och svar får vara muntliga.

3 Upphandlingsformer

3.1 Upphandling under tröskelvärdet

Vid upphandling under de tröskelvärden som anges i LOU/LUF och regleras i EU-direktiven finns tre huvudformer: Förenklad upphandling, urvalsupphandling och direktupphandling. Förhandling får förekomma.

Förenklad upphandling

Förenklad upphandling tillämpas under tröskelvärdet och vid upphandling av s.k. B-tjänster oavsett värde.

B-tjänster är tjänster av sådan karaktär att det med hänsyn till nationella regler m.m. ansetts svårare att dra nytta av konkurrens från utländska leverantörer, t.ex. juridiska tjänster och hälso- och sjukvårdstjänster.

Urvalsupphandling

Urvalsupphandling kan användas vid upphandling under tröskelvärdena där man kan förvänta sig ett stort antal anbud.

Via annonsering inbjuder kommunen leverantörer att ansöka om deltagande. Efter annonsering inkommer leverantören med intyg som styrker dennes förmåga i olika avseenden. Kommunen väljer sedan efter en kvalifikationsprocedur ut ett antal leverantörer som erhåller förfrågningsunderlag.

Direktupphandling

Direktupphandling är upphandling vid enstaka tillfälle av en vara, tjänst eller entreprenad som inte kan avropas från ramavtal och där summan inte överstiger ett visst fastställt belopp eller vid synnerliga skäl.

Vid direktupphandling över 10 000 SEK ska av konkurrensskäl minst tre leverantörer tillfrågas (kan ske muntligt) och skäl för direktupphandling och val av leverantör ska dokumenteras.

3.2 Upphandling över tröskelvärdet

Vid upphandling överskridande tröskelvärdet som anges i LOU/LUF och regleras enligt EU-direktiv finns tre huvudformer: Öppen upphandling, selektiv upphandling och förhandlad upphandling.

Öppen upphandling

Öppen upphandling tillämpas över tröskelvärdet. Alla leverantörer får lämna anbud. Efter annonsering av upphandlingen skickas förfrågningsunderlaget till de leverantörer som så begär. Förhandling får inte förekomma.

Selektiv upphandling

Selektiv upphandling tillämpas över tröskelvärdet. Kommunen bjuder genom annons in leverantören att ansöka om att få lämna anbud. Efter annonsering inkommer leverantören med intyg som styrker dennes förmåga i olika avseenden. Kommunen väljer sedan efter en kvalificeringsprocedur ut ett antal leverantörer som erhåller förfrågningsunderlag. Förhandling får inte förekomma.

Förhandlad upphandling

Förhandlad upphandling tillämpas över tröskelvärdet. Kommunen bjuder in vissa leverantörer att lämna anbud och kan förhandla med dem. Liksom vid selektiv upphandling sker först en kvalificering av leverantören genom ansökan. Upphandlingen kan ske antingen med eller utan föregående annonsering.

4 Ramavtal

Ett avtal som ingås mellan en eller flera upphandlande myndigheter och en eller flera leverantörer i syfte att fastställa villkoren för senare tilldelning av kontrakt under en given tidsperiod.

Ramavtal får inte löpa under längre tid än fyra (4) år om det inte finns särskilda skäl. Som särskilda skäl anges stora investeringar för leverantören. Längre tid än 4 år ska motiveras genom dokumentation.

5 Ansvarsfördelning i upphandlingsärenden

Beslut i upphandlingsärenden framgår av kommunens delegationsordning.

5.1 Nämndens/Styrelsens ansvar

- Godkänna förfrågningsunderlag när det gäller upphandlingar av verksamhetsstrategisk betydelse, t.ex. vissa driftsentreprenader. I dessa ärenden ska återrapportering av vald leverantör ske till nämnden/styrelsen.

5.2 Förvaltningschefs/VD:s ansvar

- Fatta beslut om anskaffning av varor och tjänster
- Utifrån LOU-aspekter samråda med upphandlingssamordnaren innan förfrågningsunderlaget slutligt fastställs
- Ställa relevanta kravnivåer inklusive miljökrav
- Utse inköpsansvariga inom respektive ansvarsområde
- Se till att verksamheten följer ingångna avtal
- Inför nytt år lämna uppgift om kommande upphandlingar till upphandlingssamordnaren
- I förekommande fall samverka med fackliga organisationer i enlighet med lagen om medbestämmande i arbetslivet, MBL

Tillämpning av lag (2008:962) om valfrihetssystem (LOV)

1 Lagens tillämpningsområde

Lagen gäller tjänster inom hälsovård och socialtjänster, som är upptagna som B-tjänster i kategori 25 i bilaga 3 till lagen (2007:1091) om offentlig upphandling. Lagen gäller dock inte tjänster som omfattas av CPV-kod 85311300-5 (barn- och ungdomsomsorg) enligt Europaparlamentets och rådets förordning EEG nr 2195/2002 av den 5 november 2002 om en gemensam terminologi vid offentlig upphandling.

Med valfrihetssystem enligt denna lag avses ett förfarande där den enskilde har rätt att välja den leverantör som ska utföra tjänsten och som i detta fall Knivsta kommun godkänt och tecknat kontrakt med.

Förvaltningslagen (1986:223) ska inte tillämpas vid upphandling av tjänster enligt denna lag.

2 Annonsering

Kommunen ska fortlöpande begära in ansökningar genom att annonsera aktuella valfrihetssystem på Kammarkollegiets för ändamålet upprättade nationella webbplats där förfrågningsunderlag ska finnas tillgängligt.

Valfrihetssystem ska också annonseras på kommunens hemsida.

3 Information

Till enskilda ska lämnas information om samtliga leverantörer som antagits inom ramen för valfrihetssystemet. Informationen ska vara saklig, relevant, jämförbar, lättförstålig och lättillgänglig.

4 Ickevalsalternativ

För den enskilde som inte väljer leverantör ska kommunen tillhandahålla ett ickevalsalternativ.